

ΚΕΤΕΒΕ

ISBN: 978-625-8581-94-2

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1680

Poetika

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Aykut Ertuğrul

Editör

Abdurrahman Badeci

Yayına Hazırlayan

Ali Yalçın

Düzeltili

Betül Durdu

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. Baskı, 2013

KETEBE'DE

1. BASKI

Temmuz 2026
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Sertifika No. 49641

Marmara Yayıncılık Ltd. Şti.

Bahçelievler Mah. Hareket Ordusu

Sokak. No:7/1 Bahçelievler/İstanbul

Tel: 0212 554 01 31

e-mail: grafik@marmaracopy.com

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

HAKİKATİN HATIRI

YÜZLEŞMENİN
POETİKASI

CELÂL FEDÂİ

KETEBE

Celâl Fedai

1972’de Kayseri’de doğdu. Dokuz Eylül Üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi aldı. Aynı bölümde master yaptı. Doktorasını Ege Üniversitesinde tamamladı. İlk şiiri *Dergâh* dergisinde yayımlandı (1998). *Merdiven Şiir*, *Kitap Haber* gibi dergilerin yayımlanmasında katkıda bulundu. *Melâmet* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yürüttü. Türkiye’nin önde gelen edebiyat, kültür, sanat dergilerinde yazılar yazdı. TRT 2 kültür sanat kanalında Türk edebî kanonunun mahiyeti üzerine “Şiirin Çağırısı” ve “Türkiye’nin Kelimeleri” programlarının hazırlanmasında sorumluluklar üstlendi.

Şiir Kitapları: *Şeytanın Günlüksüz İrgadı* (2001), *İmtiyaz Sahibi* (2002), *Parmak ile Boyanmış* (2004/2005 TYB Şiir Ödülü), *İç* (2010), *Olağanüstü Şiirler* (2012), *Prencesleri Geri Çağırın* (2013), *İç* (Toplu Şiirler, 2017-2024). *Eli Kulağında* (2019).

Deneme-İnceleme-Araştırma: *Suyu Seveni Derin Batırın Irmağa* (2007), *Spekülatörlere Karşı Şiiri Savunmak* (2009), *Sözcükler İçin Savaş* (2012), *Şiiri Konuştular* (2013), *Hakikatin Hatırı* (2013), *Okuma Perdesi* (2013), *Şair Dağın Doruğunda* (2017/Eskader Deneme Ödülü), *Türkiye’nin Kaderi* (2019), *Geleceği ile Türkiye* (2022).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ: KIRAMAYACAĞIMIZ HATIR KİMİKİDİR?.....	9
HAKİKATİN HATIRI / Yahya Kurtkaya.....	15

I. BÖLÜM

İÇTENLİĞİN TAŞRASINDA

BİZ DEĞİL, ATEŞTİR İÇİMİZDEN GEÇEN.....	23
BAKMAMIZ GEREKEN YER ETRAFIMIZDIR.....	27
ONLAR Kİ YALNIZLIKLARININ ARDINDALAR.....	32
HAKİKATİN HATIRI.....	35
<i>MENAKİBÜ'L ÂRİFİN</i> 'DE VAR BİR KUYU.....	40
TASARI HÂLİNDE KALACAK BİRİDİR ŞAİR.....	46
SORAYDIM BEN DE SARI ÇİÇEĞE:	
“ANNEN BABAN VAR MIDIR?”.....	53
İŞTE, MASALAR MUSALLA TAŞI.....	58
“AYNI TAS AYNİ HAMAM,” DİYEMEYECEĞİM.....	73
“ŞİİR ASIL MECRASINA DÖNDÜ” - Söyleşi -.....	78

II. BÖLÜM

AVAMİLİĞİN KISKACINCA

“KAF”LA YAZILAN İKTİDAR.....	85
NÂZİM’DAN VE NECİP FAZİL’DAN SONRASI.....	95
POSTKOLONYAL ELEŞTİRİ:	
MARKSİZMİN YENİ OYALANMALARI.....	106
BİR GAZETEDEN FAZLASINI BEKLEMEK.....	116
ŞİİRDE POSTMODERN NATÜRALİZMLE	
BURAYA KADAR.....	129
EVLATLARINI YİYEN SATÜRN MÜSLÜMAN	
OLABİLİR Mİ?.....	138
KERTENKELE DELİĞİ’NDEN ÇIKMAK.....	147
BİR AĞUSTOS DAHA GEÇTİ.....	155
ŞİİRİN REJENERASYONU KÜRSÜSÜNDE	
SEZAİ KARAKOÇ.....	167
“ÖZEL BİR ŞİİR BIRAKMA EYLEMİ” OLMASIN.....	173
İSMET ÖZEL VE OCKHAMLI’NIN USTURASI.....	180
NE “ZAR” NE “HEYHAT”; YAŞASIN ENDİŞE!.....	188
ŞARLATANLARA KARŞI SÖZCÜKLER İÇİN SAVAŞ	
- Söyleşi -.....	195

Ayşe Şasa Hanımefendiye...

ÖNSÖZ

KIRAMAYACAĞIMIZ HATIR KİMİNKİDİR?

Her ne yapıyorsa nefsi için yapanlar ile yaptıklarında nefsinin izzetini gözetenler arasında büyük bir ayrım vardır. Eylemlerimizden, hayatımızın devamını sağlayanları nefsimiz içindir ve bunun böyle olmasından ötürü kınanmamız düşünülemez. İnsan yer, içer, uyur, gezer... Bunlar nefsimizin varlığı için elzem şeylerdir. Bunları kestiğimizde yaşamımız da olamaz. Ancak sınır, işte sadece bu kadardır. Bundan sonra nefsimiz değil; onun içinde olan, onda bir cevher olarak bulunup onu da var eden, Rabbimizin bize üflediği nefesin, ruhun bizde barınan izzeti gözetilmeyi bekler bizden. Nefsimizin izzeti bizi yalnızca yiyip içen beşerler olmaktan korur. Bu sayede kendiliğimize doğru yol buluruz. Ve başka nefisleri kendi hâlimizden bilip onların da izzet-i nefislerini gözetmelerinin önünde bir engel olmaktan kurtuluruz. İnsan tekleri birbirleri için fevkalade tahakküm gücüne sahiptir. Anne kızına, baba oğluna, karı kocaya kolaylıkla despot olabilir, nefsin izzeti gözetilmediği zaman. Hâl bu noktaya varmışsa milletlerin bağımsızlık savaşları kadar büyük bir savaş gerekir çoğu kere. Nefsin izzeti kaybolmuşsa yaşamak artık yaşamak değildir. Çokları için bu, böyledir ama farkına varmazlar.

Eylediklerini nefisleri için eyleyenler, işte bu yaşamlarını kaybetmiş olanlardır. Onlara kızsak da acısak da boştur. Olan bir şekilde olmuştur ve biz ancak kendimize bakabilir hâle gelmişizdir. Dünyanın hâli böyledir. Bu hâl içinde olanlara “avam” denir. Avam, “halk” demek değildir. Hele de bizim Anadolu’umuzda okuma yazması olmayan, çiftinde çubuğunda irfan sahibi halkımız hiç mi hiç değildir. “Avam”, modern zamanlarda “kitle”, “yığın”, “herkes” kelimeleriyle de ifade edilen; son yüz elli yılda geçirdiği süreçler nedeniyle artık sosyolojik bir kategori olmanın da ötesine geçmiş, bugün için ontolojik yapısıyla yeniden çözümlenmesi gereken bir büyük meselenin adıdır. Bugün sanki dünya, “cahiliye devri”ni bu defa küresel çapta yeniden yaşamaktadır. Görünüşe bakılırsa bugünün avamı hiç de cahil değildir. Hatta bugünün avamı, günün güzidelerinde olmayan birçok imkâna, iktidara, beceriye sahiptir. Tıpkı Efendimiz’in risaleti günlerinin avamı gibi. Cahillik, demek ki bilgi, beceri, imkân, iktidarla ilgili değildir. Cahillik, nefsinin izzetini bilecek yolları yürümemekten ötürü doğmaktadır.

Cahil insan, en basit ifadeyle haccıdır. Çıkarı için yaşar; bundan ötesini düşünmekten uzak durur. Efendimiz’i ilk reddedenler, İslam’la gelenin hazlarına, çıkarlarına dokunduğu için reddetmişlerdir. Günümüzün avamının cahilliği de benzerdir. Günümüzün avamı aynı nedenlerle nefsinin, izzetinden ayrılarak algılamakta ve hazzına kendini kaptırmaktadır. Avamın nefsi hastadır. Bundan aslında bızardır ama elinden bir şey gelmez. Onun nefsinin tedavi edecek şeyler ondan uzak tutulur çünkü. O “uzak tutulanlar”, “tedavi edecek olanlar” kimlerdir ve nerelerdedir? Sözün burasıdır işte canı alan yer. Canı verecek olan yer de burasıdır. Avam, “avam” denerek dışlanamaz. Yukarıda söz ettiğimiz irfan sahibi halkımızın avamiliği tarihî seyir içinde nasıl izale edilmiştir?” sorusunun yeri burasıdır. Cevabını kestirmeden söylemek, cevabın mahiyetine haksızlık olur. Küçük yaşta annemden dinlediğim birçok hikâyeye *Mesnevî*’de rastlayınca şaşırmadım. Anadolu’yu susuz

bırakmayan her neyse Balkanları da bırakmamıştı, Şam'ı da Kahire'yi de. Cahiller nefislerindeki izzet fark ettirilerek birer güzideye dönüştürülmüştü. Okuması yazması olmayan anneciğim, onun anneciği böylece birer güzideye dönüşmüştü. Üstelik kolayca olmuştu bu. Devletin zorunlu eğitimi filan gerekmeden. Başkaca bir devletin gölgesi konmuştu üstlerine.

Hakikatin Hatırı kitabına neden mi böyle nefsin izzetinden, avamiliğin düşüklüğünden dem vurarak giriyorum? Üzerimizdeki hatırın hakikatin hatırı olmaktan çıktığını çokça görüyorum da ondan. İnsanlığın nefsi dünya çapında örgütlenmiş güçlerce hasta ediliyor. İnsanlık, beşer olmanın da aşağısına, avamlık derecesine indiriliyor. Bir çeşit “İzzet-i Olmayan Nefs İmparatorluğu” kurulmuş tüm yeryüzü üzerinde. Amerikalısı, Türkiyelisi, Çinlisi, Japon'u bu imparatorluğun avam güçleri olarak “şer” adına kullanıldıklarını bilmeden, her şeyden önce kendi nefislerine kastettiklerini görmeden “iyiliğe” karşı büyük bir cenk veriyorlar. Hazza yönelik eğilimleri onları düşünemez, göremez kılıyor. Ömürleri mide, bağırsakları boyunca; mutfaklarıyla tuvaletleri arasında, caddeler boyunca geçip gidiyor bazılarının. Geçinmek derdiyle sadece uykuyla uyanıklığın farkına varabilen milyonlar için ne demeli bilemiyorum. Acımak ya da kızmak, beyhude. Ancak kendimize kızıp acıyabiliriz; çünkü eli kalem tutanlar olarak onlar için bu zamanda işe yarayacak dili, enstrümanı bulamıyoruz. Müzisyenler bunu bulamıyor. Şairler, ressamalar, sinemacılar bulamıyor. Tacirler, siyasetçilerse bulmak istemiyor. Avamlıktan besleniyorlar çünkü. Avam olmazsa, onlar da nefislerinin izzetini gözeterek eyleyenler olmak durumunda kalacaklar. Oysa tek başına, dürüst bir tacir zümresi bile nice yol alabilir. Kendisinin alışverişte aldatılmadığını düşünen her insan teki, alışveriş dışındaki alanlarda da bir güven duygusuna ulaşır. Siyaset için de durum bundan farksızdır. Temiz bir beldede, düzenli yaşam alanları içinde hayatı keşfetmek, hazza kolay ulaşmak tehlikesi taşısı da ören yerlerini andıran, bakımsız

yerlerde yaşamaktan iyidir. Bu misalleri açmak bu bapta gereksiz şimdi. “Nefs İmparatorluğu”, avamlıktan güç bulup nefsimizdeki “izzete” kastederek ilerliyor.

Hakikatin Hatırı kitabında bu nedenlerden ötürü avamilikten ve onu modern zamanlarda ezilenlerin, sömürülenlerin hakkını savunuyormuş gibi yapıp besleyip büyüten sosyalizmden uzunca söz açılıyor. Nefsin izzetini kapitalizmin gözetmediği zaten bilinen bir şey. Ayrıca kapitalizm çağlar boyunca vardı. İslam’ın umdelerini yeni keşiflermiş gibi gösterip karikatürize ederek insanları aldatan sosyalizminse macerası yüz elli yıllıktır. Ne var ki bu yüz elli yıl, hiç de yüz elli yıl gibi geçmemiştir bilhassa Müslüman ülkelerde. Sosyalizme zihinsel mantığını veren Marksizm, sözgelimi Türkiye’de, halkımızdaki irfanı tek kelimeyle çalmıştır. Dedelerden, ninelerden çaldığı şeyi torunlara hazcılık olarak aktarmıştır. Bu nedenle kitabın “Avamiliğin Kıskaçında” adını taşıyan ikinci bölümü Marksist düşüncenin hayatımızda, sanatımızda, siyasetimizde açtığı, hiç de döl bırakıcı olmayan yaralarına dikkat çeken yazılardan oluşmaktadır. Bu “yara”ların Müslümanlara uğrayan yanlarıysa bu bölümün bir başka cihetidir. *Birer Oğullarını Yiyen Satürn*’e dönüşme tehlikesi yaşayan haz peşindeki Müslümanlar için Cahit Zarifoğlu ve Sezai Karakoç’a değinen yazılar umarım, sıkıştığımız “kertenkele deliği”ni yeterince gösterir. Bu noktada bölümün ilk yazısı olan “Kaf”la Yazılan İktidar” yazısı, ilgilisi için yeterli fikri verecektir sanırım.

Gelelim “İçtenliğin Taşrası” adını verdiğim ilk bölüme... Ne vakit nefsimizdeki izzet bizi kendine râm etti, vardığımız yer bir “taşra” olur. Taşra tenhadır, yalnızlıktır. Şehirlilerin birer turist olarak birkaç günlüğüne giderken yanlarında her şeylerini de götürdükleri, kaçtıkları yerler değildir asla. Taşra, kendiliğimizdir. Taşra, bizim ta kendimizdir. Bu yüzden sönen ateşimizi aldığımız birinden, bir yerden söz açarak başlamak gerekti kitaba. Sonrasında gelen yazılar, *Menâkıbü’l Ârifîn*’ndeki

kuyu, Ömer Seyfettin'in bir kadavra gibi yattığı musalla taşına misal olan masa hep bu ateşle ilgilidir.

Hakikatin Hatırı'na yayılsın istediğim bu ateşi ben kendimce icat etmedim. Başkalarından aldım. Benim gibi nicesini, babaları Satürn'ün yerine iktidara geçeceği korkusuyla yediği oğulları olmaktan koruyan Ayşe Şasa Hanımefendi, sözünü ettiğim bu ateşin "anne"sidir. Kitabımı ona ithaf etmek benim için bir şeref olmuştur. Bu yazıların içinde okuruna göz alıcı gelen bir ateşin bir yalımı varsa, onun ipek gibi sesiyle verdiği ilham ve cesarettendir. Genç şair arkadaşım Yahya Kurtkaya, kitabın son okumasını yaparken kendisine şiir olarak verilen bir lütfu bana armağan olarak ulaştırma inceliğini gösterdi. Bu önsözün arkasından gelen *Hakikatin Hatırı* şiiri ona aittir. Yahya'yla aynı kuşaktan sayabileceğim pek çok isim, aynı dumanı bir yerlerde farklı ateşler hâlinde tüttürmektedir. Bu yazıların kıvancı onlardır. Metin Erol, Ali Işık, Abdurrahman Badeci gibi edebiyat, sanat ve düşünce hayatımızdaki genç isimler, hakikatin hatırını gözetmenin yarattığı kardeşliğin sesleri olarak kulağımda yer etmişse, buna ancak hamd edebilirim. Çoğunun affına sığınarak birkaçının adlarını burada saydığım bu isimlerin bazıları birbirini tanımıyor bile. Fakat tanımaları an meselesidir. İşte bu an, bundan sonra ihtiyaç duyduğumuz yegâne şeydir. Dilerim *Hakikatin Hatırı*'ndaki yazılar buna vesile olsun...